

pravnih pojmova i disciplina, odnos pravnih pravila i pravne norme, metodologije islamskog prava, šerijatskih pravila te općih pravnih teorija unutar islamskog prava. U posljenjem poglavlju uvodnog dijela, autor se fokusira na metode konstruiranja pravnih pravila. Drugi dio rada je u cijelosti posvećen analizi pojedinih pravnih pravila, prema kojima je, odnosno prema njihovoj sadržini, autor naslovio šest poglavlja: fikhska pravila o motivaciji, čvrstom uvjerenju, pravima i odgovornostima, vlasništvu i ugovoru, poteškoći i šteti te dokazima.

Magistarski rad je odbranjen pod naslovom Fikhska pravila u El-Marginanijevom (pravnom) djelu El-Hidaja (El-Kavaidu-l-fiqhijje min hilali kitabi-l-Hidaje li-l-Marginani). Bosansko izdanje, kako smo naveli, nije pretrpjelo izmjene samo u naslovu nego i u sadržini s ciljem približavanja bosanskom senzibilitetu, ali i potrebama pravne struke. Autor je nastojao svoje stavove potkrijepiti navodima iz pojedinih dijela. Prije svih, koristio se poznatim kompendijem hanefijskog fikha El-Hidaja, što je razumljivo jer je u magistarskoj radnji bio fokusiran na ovo djelo. Međutim, Osman Kozlić je koristio i druga klasična djela ovoga mezheba, kao i literaturu cijenjenih autora drugih mezheba. Čestim navođenjem primjera, koje nenametljivo navodi, ovo štivo je izuzetno čitljivo.

Na knjizi u ovakvom obliku, kako nam to autor kaže, zahvalan je prof. dr. Fikretu Karčiću (sa kojim je bio u kontaktu još dok je radio tezu u Maroku prije njene odbrane akademske 1996./1997. godine) na primjedbama i sugestijama prilikom pripreme ovoga djela na bosankom jeziku, kao i prof. dr. Enesu Ljevakoviću na njegovoj pomoći. Smatramo propustom autora, ali i izdavača to što o samom autoru nema niti slova. Osman Kozlić je studij islamskog prava završio u Alžiru, a postdiplomski u Maroku, na Univerzitetu Muhemed V. u Rabatu. Još kao student se oprobao u pisanoj riječi, kad je objavljivao svoje prijevode, a potom i originalne radove. Po povratku u BiH, zapošljava se kao profesor fikha na Behram-begovoj medresi u Tuzli, gdje i danas radi. Jedno vrijeme je bio angažiran kao urednik tuzlanskog Hikmeta. Član je Ustavnog

suda Rijasetu IZ-e od osnutka te institucije.

Smatram da je izdavač, odnosno autor trebao kontaktirati sa mentorom prof. dr. Muhammedom Rogyjem, koji je vodio Osmana Kozlića u izradi njegovog magistarskog rada. Bilo bi veoma značajno i interesantno da nam je izdavač pružio priliku da pročitamo njegove misli i ideje ili, pak, samo izvode iz referata o ocjeni magistarske teze, a tome treba dodati da se i magistrant koristio mentorovim djelom u izradi svoje teze. Time bismo, između ostalog, istakli i našu vezu sa tim univerzitetom i profesorom i pokazali da nam je ona važna.

Fikhska pravila imaju vrijeme vlastitog nastanka, jer je nužna obimna građa pojedinačnih slučajeva da bi se konstruiralo opće pravno pravilo. U nauci se kaže da ona nastaju u vrijeme zaokruženja pravnog tumačenja, kad se, nakon formativnog perioda, vrši logička sistematizacija pravne građe. To je, ujedno, i pokazatelj zrelosti određene pravne nauke. Bilo bi veoma dobro da se i ovom knjigom pokazuje naša vlastita zrelost kad je u pitanju literatura iz islama općenito, a posebno iz islamskog prava. Osman Kozlić je s ovom knjigom na tom putu.

Mustafa Hasani

Amsterdam

## KAD MOŽE BIBLIJA, ŠTO NE MOŽE I KUR'AN!

Senad Alić (44), iz Priboja na Limu, slikar i dizajner koji već 12 godina živi u Amsterdamu, prošle godine se prihvatio nesvakidašnjega posla. Nakon što je bio najbolji među šest prijavljenih umjetnika na konkursu holandskoga izdavača, dobio je posao da, zajedno sa Faroukom Achourom, tunisko-holandskim filozofom, ilustrira Kur'an za djecu na holandskom jeziku, jedinstven izdavački pothvat u svijetu. Iako su ga novinari nazvali dječiji Kur'an, po uzoru na Bibliju za djecu, izdavač Bulaaq već dugo objašnjava da je knjiga štampana pod imenom Ispričat ćemo ti najljepše priče kur'anskih

kazivanja (Wij vertellen je het mooiste verhalen-koranvertelling), smatrajući da bi takav naziv bio kurentniji na muslimanskom tržištu a i manje iritantan u potencijalnoj šerijatskoj raspravi, posebno s holandskim muslimanima na temu halala i harama u islamu.

“Poslije ‘Biblije za djecu’, želja nam je bila izdati i ilustrirani Kur’an za djecu”, izjavili su izdavači, ne osvrćući se na prigovore iz muslimanskih krugova da je takav posao oprečan stavu šerijata o slikanju živih bića, a posebno Božijih poslanika. Posve neočekivano, u prvih nekoliko mjeseci ove godine, Kinderkoran je zabilježio respektabilan uspjeh u holandskom izdavaštvu. Prvo izdanje je rasprodato za samo tri sedmice (drugo je već odštampano), a autori su dobili pozamašan prostor u medijima ponajviše zbog kontroverzi u muslimanskoj javnosti Holandije koja je osudila štampanje ove knjige. Iskazano je oštro protivljenje protiv ove publikacije zastupanjem stav uleme (idžma) prema kome je zabranjeno slikati, crtati i glumiti poslanike, ehlu-bejt i prvu četvericu halifa.

“U Kur’anu se ne smije niti jedno slovo promijeniti”, upozoravao je izdavače imam Hamza Zaid Kailani, “pa se tako ni Kur’an ne smije prilagođavati, pojednostavljivati i imenovati ga dječijim”. Prepričavanje je dozvoljeno, objašnjava on šerijatski stav.

Ali, tako nije mislio (i ne misli) holandski izdavač, koji se čak upustio u ozbiljne šerijatske rasprave na ovu temu.

Joost van Schendel, iz izdavačke kuće Bulaaq, specijalizirane za muslimanske teme, tvrdi da ne da se smiju ilustrirati knjige likovima Božijih poslanika, nego da je čak dopušteno portretirati i samoga Muhammed, a.s.!?

“U starim turskim i perzijskim manuskriptima štampan je njegov lik”, tvrdi Van Schendel. “Nekad s bijelim licem, nekad sa zastorom. Muhammed nije Bog, on je čovjek!”, kaže on, dodajući da je njegov projekt dobar za islamske škole, mješovite škole, manje stroge roditelje muslimane (!?) te nemuslimane. I pored njegovog stava o slikanju lika Božijega poslanika, Muhammed, a.s., ipak nije naslikan u ovom holandskom Kur’anu za djecu.

Pažljivo izabranim pristupom ilustratora Senada Alića, izdavači su pokušali otupiti

očekivanu kritiku iz muslimanskih krugova. Bez njihovog odobravanja, znali su, neće moći proći u islamskim školama i, što je posebno važno, uglavnom kod roditelja osnovaca, uglavnom konzervativnih muslimanskih porodica, a to, nesumnjivo, i jest bio ponajglavniji poslovni motiv izdavača. “Još uvijek se ocjenjuje može li Kur’an za djecu biti prikladan nemuslimanskoj djeci”, poručuje izdavač i najavljuje da želi ići i dalje, prema nemuslimanima, kojima je “težak i kompliciran” kur’anski stil prepreka da se upoznaju s temeljnom knjigom muslimana.

“Nastavnici iz nekoliko islamskih škola su bili vrlo preduzimljivi”, izjavio je Alić holandskim medijima. “Oni žele knjigu koristiti u svojim školama”, kaže on, lično ne smatrajući nimalo pogrešnim što je upravo on slikao likove Božijih poslanika.

“U jednoj knjizi o zidnom slikarstvu u Saudijskoj Arabiji, vidio sam portretirane likove poslanika”, kaže on, premda ne navodi o kojoj knjizi je riječ kad već iznosi tako diskutabilnu tvrdnju. Alić se, zanimljivo je, upuštao i složenije šerijatske mešele s holandskim novinarima ubjeđujući ih da “dobar musliman može imati psa u kući”, iako, u listu Trouw, sam priznaje da “nikad nije išao u džamiju”, samouvjereno braneći svoju odluku da ilustrira Kur’an s likovima Božijih poslanika.

Na drugoj strani, Said Benyad, direktor Islamske krovne školske organizacije (ISBO) smatra da islamski svijet sigurno neće prihvatiti ovu knjigu, niti pokazati zanimanje za nju jer je takva forma nedopustiva u islamu.

Ne samo ovim povodom, zamolili smo Senada Alića da, nakon pet gostovanja na televiziji i razgovora za neke ugledne holandske novine, kao, recimo, Trouw, govori i za naš časopis. Bili smo iznenađeni da, i poslije tri pokušaja, nije mogao pronaći termin za kratak razgovor. Vrijedni i prodorni Alić nije pokazao zanimanje da govori za naš časopis. Zato je malo zakasnio i ovaj osvrt na izdavački projekt o kome se mjesecima priča u Holandiji. “Srbijanski Holanđanin”, kako Alića naziva holandska štampa zbog njegovoga porijekla, nije se više javljao.

A. HUSEJNOVIĆ